

ಲಿಂಗದ ಹಂಗಿಲ್ಲದ ಶೃಂಗಾರ!

ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.

ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ 'ಪ್ರಜಾವಾಣಿ'ಯ 'ಮುಕ್ತಭಂಡ' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನದ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪ ಇದು. ಜತೆಗೆ, ವಿ ಉಮಾಕಾಂತ್ ಭಟ್ಟ ಮೇಲುಕೋಟೆ ಅವರು ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದು, ಅದನ್ನೂ ಇದೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿ. ನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಮತ್ತು ಡೇವಿಡ್ ಷುಲ್ಮನ್ ಅವರು ಅನುವಾದಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು 'ಚತುರ ಕವಿತೆ'ಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಈಚೆಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಈ ಪುಟ್ಟ ಪದ್ಯ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮೊದಲಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಡುಂಡಿರಾಜರು ಬರೆದಿರಬಹುದಾದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುವ ಈ ಹನಿಗವನವು ಕ್ರಮೇಣ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಥರಾವರಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧಲಹರಿಗೆ ನಾನು ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಇರಲಿ, ಮೊದಲಿಗೆ ಆ ಕವಿತೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಅನುವಾದ ನೋಡಿ:

ನಪುಂಸಕಮ್ ಇತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರಿಯಾಯೈ ಪ್ರೇಷಿತಮ್ ಮನಃ /
ತತ್ ತು ತತ್ತ್ವವ ರಮತೇ ಹತಾಃ ಪಾಣಿನಿನಾ ವಯಮ್ //

ನಪುಂಸಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಪ್ರಿಯತಮೆಯತ್ತ ಕಳುಹಿದೆ,
ಅದಿಗೇ ಅಲ್ಲೇ ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ, ಆಯೋ ಪಾಣಿನಿಯಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಕೆಚ್ಚೆ.

ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ನಗೆಚಾಟಿಕೆಯ ಹಾಗೆ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಕಿರುಪದ್ಯದ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಅಡಗಿರುವುದು – ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಅಥವಾ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಿನ ಅಸಂಬಂಧತೆಯೊಳಗೆ. ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಶಬ್ದ; ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ನಿರೂಪಕ/ಕಿ ಅದನ್ನು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಕೂಡ ನಪುಂಸಕ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ಈ ಪದ್ಯದ

೨

'ಅ-ಚಾತುರ್ಯ'ಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳೆರಡನ್ನೂ ಚಾಣತನದಿಂದ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡುವ ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಈ ಕವಿತೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಸ್ಮಯದ ಮೂಲ ಯಾವುದು? – ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆದಕುತ್ತಹೋದರೆ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ನಡುವಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಬಂಧವು ನಮ್ಮೆದುರು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯು ಬದುಕನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಲ್ಲದು – ಎಂಬ ಅರಸತ್ಯದ ಒಂದು ನಂಬಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನದೊಳಕ್ಕೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ನಾವು ಅದನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಯಾರಾದರೂ 'ಮರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ಅಮೂರ್ತವಾಗಿಯಾದರೂ ನಮಗೊಂದು ಮರದ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು 'ನಾಯಿ' ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಅದು ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಭಾಷೆ 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ'ವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಭಾಷೆಯ ವ್ಯವಹಾರ ಅಷ್ಟು ಸರಳವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಳಸುವ 'ಲಿಂಗ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತುಸು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡಿ – ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಎಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವೇ ಎಷ್ಟು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅತಾರ್ಕಿಕ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನನ್ನಂಥವರೊಳಗೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ 'ಲಿಂಗ'ಗಳು ಇವೆಯೆಂಬ ಅರಿವು ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳೆಂಬ ಈ ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಅಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸೂಚಕವೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ; ಹಾಗಾಗಿ ಇಂಥ ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ತರ್ಕದ ಆಧಾರ ಇದೆಯೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಅನುಭವ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ತಟ್ಟನೆ, ನಾವು ಬೇರೊಂದು ಭಾಷೆಗೆ ಹೋದವೆನ್ನಿ – ಆಗ ಈ 'ಅನುಭವಜನ್ಯ' ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನವು ತಲೆಕೆಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ಎಂಬ ಎರಡೇ ಲಿಂಗಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿ ನದಿ, ಪರ್ವತ, ಆನೆ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗವೋ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೋ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಒದ್ದಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಆಯಾ ಶಬ್ದದ ಜತೆ 'ಕಾ' ಹಚ್ಚಬೇಕೋ 'ಕೀ' ಹಚ್ಚಬೇಕೋ

ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಪೇಚಾಡುವುದು ಕನ್ನಡದಿಂದ ಹಿಂದಿ ಕಲಿಯಹೊರಡುವ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ಮೇಲ್ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ, ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಿದ್ದರೂ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿಯ 'ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ 'ವೃಕ್ಷ' ಶಬ್ದವು ಅಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ 'ಲತಾ' ಶಬ್ದವು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ 'ವೃಕ್ಷನ ಮೇಲೆ ಲತೆಯು ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ' - ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೋಗಲಿ, ವೃಕ್ಷ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ್ದರಿಂದ, ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದೂ ಬಳ್ಳಿ ಬಳುಕುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಹೊರಟರೆ, ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳು ಕಾದಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಹೆಂಡತಿ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡುವ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ಮೂರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ 'ಲಿಂಗ'ವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ - 'ದಾರಾಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಬಹುವಚನವಂತೆ (ಮತ್ತು ಬಹುವಚನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು, ಬಳ್ಳಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯಂತೆ!); 'ಪತ್ನೀ' ಶಬ್ದವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೂ ಮತ್ತು 'ಕಲತ್ರಮ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೂ ಆಗಿದೆಯಂತೆ. ಹಾಸ್ಯಪ್ರಚ್ಛೆಯ ಹಿರಿಯ ಪಂಡಿತರೊಬ್ಬರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ನೀವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಾಗಿದ್ದರೆ, ಮೂರರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಯಾವುದೇ ಲಿಂಗದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ!

ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದುವರೆದು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಲು ಹೊರಟರೆ ಈ ಚಿತ್ರ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗೋಚರಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸದೇ ಇರುವ ಭಾಷೆಗಳೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತವಂತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಲಿಂಗ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹಲವು ವ್ಯಾಕರಣಕಾರರ ಮತ. ಕಾರಣ, ಹಿ, ಷಿ, ಇಟ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವ ಪದಕ್ಕೂ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ-ಅನ್ಯವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಜೋಡಣೆಗಳೇ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅದರ ಪಕ್ಕದ ನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದಿರುವ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಎರಡೇ ಲಿಂಗಗಳಂತೆ; ಆದರೆ, ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಅದು ಹಿಂದಿಗೆ ಹೋಲುವ ಹಾಗೆಯೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನೀವು ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ 'ದಿ' ಹಚ್ಚಿ, 'ದಿ ಬುಕ್', 'ದಿ ಟೀಬಲ್' ಮೊದಲಾಗಿ ಆಡಬಹುದಾದರೆ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿ, ಪುಸ್ತಕ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ 'ದಿ'

ಶಬ್ದದ ಪುಲ್ಲಿಂಗರೂಪವಾದ 'ಲೆ'ಯನ್ನೂ ಮನೆ, ಮೇಜು ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ 'ದಿ' ಶಬ್ದದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗರೂಪವಾದ 'ಲಾ'ವನ್ನೂ ಹಚ್ಚಬೇಕಂತೆ. ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿಗಳೂ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲ ನಾಯಿಗಳೂ ಯಾಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ನಾಲ್ಕು ಕಾಲುಗಳಿರುವ ಮೇಜು ಯಾತಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಫ್ರೆಂಚ್‌ರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಇನ್ನು ಖಂಡಾಂತರ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರೋ, ನಿಮಗೆ ತಲೆ ಕೆಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಬಾಕಿ. ಆಫ್ರಿಕಾದ ಸ್ನಾಹಿಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೊಬ್ಬರಿ ಎಂಟು ಲಿಂಗಗಳು ಇದ್ದಾವಂತೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪುರುಷ-ಸ್ತ್ರೀ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯದೆ ಒಂದನೇ ಲಿಂಗ, ಎರಡನೇ ಲಿಂಗ - ಹೀಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರಂತೆ. ಆ ಭಾಷೆಯ ಒಂದನೆಯ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಜಾತಿಗಳೆರಡರ ಬಹುತೇಕ ಮನುಷ್ಯರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಲಿಂಗವು ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಮೂರನೆಯ ಲಿಂಗವು ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಹತ್ತುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಇನ್ನು, ಮುಂದಿನ ಐದು ಲಿಂಗಗಳು ಇಂಥ ಯಾವ ತರ್ಕಕ್ಕೂ ಸಿಗದೆ ಬರಿಯ ಭಾಷಾರೂಢಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದವು - ಎಂದೂ ನಾನು ಓದಿದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳ ಲಿಂಗನಿರ್ವಹಣೆ ಕುರಿತು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದಿಕ್ಕುಗಡಿಸುವಂಥ ಹತ್ತಾರು ವಿಚಾರಗಳು ಇದ್ದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾಷೆಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ, ಇವೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವವರಿಗೆ ಇದು ಯಾವುದೂ ವಿಚಿತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ - ಅನ್ನುವುದು ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಪದಾರ್ಥದ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಒಂದು ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಎನ್ನಬಹುದೆ? ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಕೂಡ ತಪ್ಪಾದೀತು. ಕಾರಣ, ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಪದ್ಯವೇನಿದೆ, ಅದನ್ನು ಓದುವ ಸ್ವತಃ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಿಕರಿಗೂ ಕೂಡ 'ಮನಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆಂಬ ರೂಢಿಗತ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಬಂದಾಗ ಆ ಶಬ್ದದ ಜತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಕ್ರಿಯಾಪದ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಅದರಾಚೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರೂರೂ ಆ ಶಬ್ದದ ವಾಸ್ತವಿಕ 'ಲಿಂಗಪರೀಕ್ಷೆ'ಗೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಥಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ, ತಟ್ಟನೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗದವನಾದ ನಿರೂಪಕನನ್ನು

ಬೇಸ್ತು ಬೀಳಿಸಿದ್ದು ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ವೈಚಿತ್ರ್ಯದ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಇದು ಭಾಷೆಯ ಬೆಡಗು? ಕವಿತೆಯ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೆ? ಅಥವಾ ಭಾಷೆ-ಬದುಕಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಅಸಂಬಂಧತೆಯೆ?

••• ••• •••

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ - ಅಲ್ಲಿ ಅವರಡೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ - ಲಿಂಗ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತುಂಬ ಗಹನವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ದಕ್ಕಿದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಲಹರಿಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಆಗಬಹುದಾದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಭಾರತದ ಬೇರೆಬೇರೆ ದರ್ಶನಗಳು ತಳೆದ ನಿಲುವುಗಳ ಸರಮಾಲೆಯ ಹಲವು ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು: ಆ ಸರಣಿಯ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಮಾಂಸಕರಿದ್ದಾರೆ; ಅವರು ಪದ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವು ನಿತ್ಯವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆಗಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರು. ಇನ್ನು, ನೈಯಾಯಿಕರಾದರೂ ಪದ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಕೈವಾಡಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿರದ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ನಂಬುವವರು. ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಭರ್ತೃಹರಿಯು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಶಬ್ದಾದ್ವೈತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ; ಅವರು ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಅಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು. ಹೀಗೆ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಭಿನ್ನತೆಯಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಸ್ವಾರಸ್ಯವೆಂದರೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ನಿಲುವುಗಳೂ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ, 'ಲಿಂಗವೆಂದರೇನು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಬಂದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಕೊಡುವ ಉತ್ತರಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಶಬ್ದದಾರ್ಶನಿಕ ಭರ್ತೃಹರಿಯು, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಖರಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ : 'ಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಶಬ್ದಧರ್ಮವೋ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಧರ್ಮವೋ? ಇವೆರಡಕ್ಕಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಏನು?'. ಮತ್ತು, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತನ್ನ ಉತ್ತರವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇದುವರೆಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಏಳು ಬಗೆಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆತ ತನ್ನ 'ವಾಕ್ಯಪದೀಯ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಕಂಡ ಮೂರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

'ಲಿಂಗ ಎಂದರೇನು?' - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ

ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾವು ಬೇಕಿದ್ದರೆ, 'ವಾಸ್ತವವಾದಿ' ನಿಲುವಿನ ಉತ್ತರ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ನಿಲುವಿನ ಪ್ರಕಾರ, ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ಶಬ್ದದ ಲಿಂಗವು ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ವಸ್ತು-ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮೊಲೆ-ಗಡ್ಡೆ ಮೊದಲಾದ ಜೈವಿಕ ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗುವ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗವೇ ಅಥವಾ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಭಾಷೆಯು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಹಲವು ಉಪಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳುತ್ತವೆ - ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗಸೂಚಕ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿರದ ಮರದಂಥ ವಸ್ತುವಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವೆಂಬ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಶಬ್ದವು ಬಂದಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಅಥವಾ, ಹೆಂಡತಿಯೆಂಬ ಒಂದೇ ವಸ್ತುಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ಶಬ್ದಧರ್ಮಗಳೂ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಇದಕ್ಕೆ, ಈ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ದರ್ಶನವು ಒಂದು 'ವಾಸ್ತವವಾದಿ' ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಲುವಿನ ಪ್ರಕಾರ, ಇಂಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುವುದು 'ಅಪ್ರಮಾಣಿತ ಜ್ಞಾನ' ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯವು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪುತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅದು ಬೇರೆ ಲಿಂಗದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಶಬ್ದವನ್ನು 'ತಪ್ಪು ಶಬ್ದ' ಎನ್ನಬಹುದೆ? 'ಇಲ್ಲ' - ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಇದೇ ನಿಲುವು. ಕಾರಣ, ಭಾಷೆಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ವಾಹಕವೇ ಹೊರತು ಅಂಥ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ತಪ್ಪೋ ಸರಿಯೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಭಾಷೆಯ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ; ಅದು ಪ್ರಮಾಣಮೀಮಾಂಸೆಯ ವಲಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಭಾಷೆಯು ಹೇಗೆ ಸತ್ಯ-ಸುಳ್ಳುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಶಕ್ತವೋ ಹಾಗೇ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಯ ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ತಪ್ಪು ಪ್ರಯೋಗವೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಶಬ್ದಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಅಂತರ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಶಬ್ದಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಧರ್ಮಗಳೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಎಂಬ ವಾದ ಸಾಧುವಲ್ಲ - ಎಂಬುದು ಈ ನಿಲುವಿನ ಸಾರಾಂಶ.

ಈಗ ನಾವು ಎರಡನೆಯ ನಿಲುವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಭಾರತದ ವೈಶೇಷಿಕ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಈ ನಿಲುವನ್ನು ಬೇಕಿದ್ದರೆ ನಾವು 'ಚಾತಿವಾದ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವೈಶೇಷಿಕ ದರ್ಶನದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಾನವನ್ನು

ತುಸು ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ 'ಚಾತಿ'ಗಳಾಗಿ - ಅಂದರೆ, ಇವತ್ತಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳಾಗಿ - ವಿಭಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ವರ್ಗೀಕರಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಕೂಡ ಒಂದು ಚಾತಿ; ಅರ್ಥಾತ್ ಆ ಚಾತಿಯ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯಧರ್ಮವೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವರ್ಗ. ಆದರೆ, ಈ ಜಗತ್ತು ಎಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ಹಲವು ಚಾತಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ನೆಲೆಸಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದನವೆಂಬ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಗೋತ್ವ ಅಥವಾ ದನತನ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಚಾತಿ ಅಡಗಿದೆ; ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣುತನ ಎಂಬ ಚಾತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿದೆ; ಜತೆಗೆ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಚಾತಿಗಳೂ ಉಪಚಾತಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ಉಪಾಧಿಗಳೂ ಇದರೊಳಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ, ಅದು ವಸ್ತುವಿನೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಹಲವು ಚಾತಿಗಳನ್ನು - ಅಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು - ಗಮನಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ದನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಾಗ ಅದರ ದನತನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಗೌ ಒಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಜತೆಗೆ ಅದರೊಳಗಿರುವ ಹಲವು ಲಿಂಗಸೂಚಕ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಇಂಥ ಲಿಂಗದ್ದೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ, ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ಎಂಬ ಧರ್ಮವು ಸ್ತ್ರೀಸೂಚಕ ವಸ್ತುಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತ; ಆದರೆ, ಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಅದೇ ವಸ್ತುಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ವೈಶೇಷಿಕರ ಈ ವಾದವನ್ನು ಭರ್ತ್ಸಹರಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಒಂದು ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ - ಅದನ್ನು ನಾವು ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ 'ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಾವಾದ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವೈಶೇಷಿಕವಾದಕ್ಕೆ ಭರ್ತ್ಸಹರಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯೆಂದರೆ, ಆತ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕಲಿಂಗದ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿತವಾಗುವ 'ಸಂಜ್ಞೆ'ಗಳು ಸೂಚಿಸುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಶಬ್ದವು ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸರಳ-ಸಮಾನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೇರೆ ಬಗೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟುವ ಒಂದು ಮಹತ್ತ್ವದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತು, ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಧಾತುವನ್ನು ಆತ ಭಾರತದ ಸಾಂಖ್ಯ ದರ್ಶನದ ಮೂಲದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ.

ನಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ, ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನವು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ

ಎಂಬೆರಡು ಮೂಲಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜಡ, ಪುರುಷವು ಚೇತನ; ಪುರುಷವೆಂಬ ಚೇತನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬುದು ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಈ ದರ್ಶನದ ಪಾರಭೌತಿಕ ನೆಲೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾಂಖ್ಯವು ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತು, ಸಾಂಖ್ಯರ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ತ್ರಿಗುಣಗಳ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಮಿಶ್ರಣಗಳಿಂದಲೇ ಮೇಜು-ಕುರ್ಚಿಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ನಾನಾ ಸ್ವಭಾವದ ಮಾನವವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರೆಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ - ವಾತ-ಪಿತ್ತ-ಕಫಗಳೆಂಬ ಮೂರು ತ್ರಿದೋಷಗಳು ನಾನಾ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೂ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹಾಗೆ.

ಈ ಪದಾರ್ಥ ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಭಾಷಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತಂದು ಜೋಡಿಸಿದವನು ಭರ್ತ್ಸಹರಿ. ಸಾಂಖ್ಯರೇ ಹೇಳುವಂತೆ, ಈ ಜಗತ್ತು ಸದಾ ಪರಿವರ್ತನಶೀಲವಾಗಿದ್ದು, ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಸತ್ತ್ವ-ರಜ-ತಮ ಗುಣಗಳ ಚಲನಶೀಲ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ - ಅವಿಭಾವ (ಹೊಸದೊಂದು ಲಕ್ಷಣವು ಉದ್ಭವಿಸುವ ಅವಸ್ಥೆ), ತಿರೋಭಾವ (ಲಕ್ಷಣವೊಂದು ಮಸಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಸ್ಥೆ) ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿ (ಲಕ್ಷಣವೊಂದು ಹಾಗೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವಸ್ಥೆ). ಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಭರ್ತ್ಸಹರಿಯ ಸೂಚನೆ. ಅಂದರೆ, ವಸ್ತುವಿನ ಅವಿಭಾವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಮುಖವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಪದವೂ, ತಿರೋಭಾವದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಪದವೂ, ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿತಿ ಅವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಧಾನವಾದಾಗ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಪದವೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ - ಇದು ಅವನ ವಾದದ ತಿರುಳು.

ಮೇಲೋಟಕ್ಕೆ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವ ಈ ವಾದವನ್ನು ಶಬ್ದಸೃಷ್ಟಿಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ, ಇದು ತುಸು ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಭರ್ತ್ಸಹರಿಯ ದರ್ಶನದ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೇ ಆದಿ; ಅದು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಸ್ತುಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗುವ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ; ಅಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಪದದಿಂದ ಪದಾರ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು, ಮೊದಲು ಇರುವ

ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಪದವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈ ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ಪದವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಸ್ತುವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ವಿಧಾನ ಹೀಗೆ — ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಸದಾಕಾಲ ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವ-ತಿರೋಭಾವ-ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಅವಸ್ಥಾಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಬೇರೊಂದು ಲಿಂಗದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೂಡ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂಥ ಶಬ್ದನಿರ್ಮಾಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಭರ್ತ್ಯಹರಿಯು 'ವಿವಕ್ಷೆ' ಎಂಬ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದದಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿವಕ್ಷೆ ಎಂದರೆ, ಹೇಳುವ ಇಚ್ಛೆ; ಆ ಇಚ್ಛೆ ಬದಲಾದಂತೆ ಆಯಾ ಶಬ್ದದ ಲಿಂಗವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ರೂಪಗಳೂ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ನಿತ್ಯಬದುಕಿನ ದೃಷ್ಟಾಂತವೊಂದರ ಮೂಲಕ, ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದು — ನಮ್ಮೂರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಮರಗೆಲಸ ಮಾಡುವ ಬಡಗಿ ಇದ್ದಾನೆ ಎನ್ನಿ. ಆತ ಬಡಗಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪು, ಗಂಡಸು, ಕನ್ನಡಿಗ, ಬಡವ, ಕೋಪಿಷ್ಠ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ಸ್ವರೂಪಗಳ ಸಮುಚ್ಚಯವೂ ಹೌದು. ಆದರೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿರುವ ನಮಗೆ, ಅವನ ಮರಗೆಲಸದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದಾಗಿ, ಬೇರೆ ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿ ಸರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು 'ಬಡಗಿ' ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆ; ಬೇರೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ 'ಹೇಳುವ ಇಚ್ಛೆ' ಬದಲಾದಾಗ ಅವನನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದವೂ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಶಬ್ದವು ವಸ್ತುವೊಂದರ ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾದದ್ದು. ಆಯಾ ವಸ್ತುವಿನೊಳಗೆ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಇರುವ ಆವಿರ್ಭಾವ-ತಿರೋಭಾವ-ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ, ಆ ಕ್ಷಣ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆ ಶಬ್ದವು ಬಯಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭರ್ತ್ಯಹರಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಅನುಬಂಧವನ್ನೂ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ನಮಗೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವುದು ಸ್ಥಿತಿ ಎಂಬ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಆದ್ದರಿಂದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವೆಂಬುದು ಸಾಧಾರಣ ವಲಯ; ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳು

ಅದರೊಳಗಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಲಯಗಳು ಎಂದೂ ಆತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವುದಾದರೂ ವಸ್ತುವಿನ ಲಿಂಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ — ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಗು — ಅದನ್ನು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಿಂದ ಗುರುತಿಸುವುದು ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ಸೂಚನೆ.

ಹಾಗಾದರೆ, ವಸ್ತುವೊಂದರ ಪ್ರಧಾನ ಅವಸ್ಥೆ ಯಾವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಲಿಂಗ ಇದು ಎಂಬ ವಿವಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಯಾರು? — ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಭರ್ತ್ಯಹರಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಉತ್ತರವೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಬದಲು ಒಂದು ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯವು ಇಂಥ ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು 'ಸರಿಯಾದ' ಪದವಾಗುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು, ಭಾಷಿಕ ರೂಢಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆ ಚಾಡು ಹಿಡಿದರೆ ಅದು 'ತಪ್ಪು ಪದ' ಆಗುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ಜನ ಆಯಾ ಸಮುದಾಯದ 'ಶಿಷ್ಟ' ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಅಂಥ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ, ಅಥವಾ ಇವತ್ತಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾತಜ್ಞರಿಗೆ, ಸರಿಯಾದ ಶಬ್ದಪ್ರಸಾರದ ಹಕ್ಕು ಇದೆಯೇ ಹೊರತು, ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಭಾಷಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಇಂಥ ಕೇಂದ್ರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದ, ಅವನದು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಚಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ; ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನಿದನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಎಂದೆ.

ಇರಲಿ. ಈಗ, ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ತುದಿಗೆ ಚುಟುಕಾಗಿಯಾದರೂ ನಾವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮರಳೋಣ. ಮನಸ್ಸು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ, ಪ್ರೇಯಸಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ವ್ಯಕ್ತಿ — ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವಾಗಿ, ನಾವು ಜೈವಿಕ-ಭಾಷಿಕ ನೆಲೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ವಿವಕ್ಷೆಯೇ ಹೊರತು, ವಸ್ತುಜಗತ್ತಿನ ವಿಚಿತ್ರ ವಾಸ್ತವವೇನೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಗೋಚರಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ವಾಸ್ತವವಾದಿ ಲಿಂಗಕಲ್ಪನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಇದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ, ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುವ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಬ್ರಮಾನಿರ್ಮಾಣದ ತಂತ್ರದ ಹಾಗೆ ಕಂಡೀತು; ಅಥವಾ ಭರ್ತ್ಯಹರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇದು ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ-ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಟ್ಟಿದ ಒಗಟಿನ ಹಾಗೂ ಕಂಡೀತು.

ಅರ್ಥಾತ್, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದ ಎಂ.ಸಿ. ಎಷರ್‌ನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಾಗುವಂತೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುವ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು, ಮರುಕ್ಷಣ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿಯುವ ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡು, ಅಂಥ ದೃಷ್ಟಿಪಲ್ಲಟದ ಮೂಲಕವೇ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿ ತೆರಸುವ ಹಾಗೆ, ಈ ಕಿರುಕವಿತೆಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯವಿಭ್ರವುದೃಷ್ಟಾಂತವೆಂದು ಗೋಚರಿಸಬಲ್ಲದು.

*** **

ಈ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೀಗ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿ, ಇದರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕಾರು ದಶಕಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತಿ ಇದರೊಂದಿಗಿಟ್ಟು ನೋಡಬಹುದು. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆಯೂ ಇರುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಹೀಗೆ: ಜೈವಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಲಿಂಗಗಳೆರಡೂ ಬೇರೆಬೇರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಸೆಕ್ಸ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಜೆಂಡರ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗುವ ಈ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಒಂದು ಜೀವಿಯ ಜೈವಿಕ, ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಆ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಸಮಾಜವು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ತುಸು ಸರಳೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸೆಕ್ಸ್ ಎಂಬುದು ಸಹಜ, ಜೆಂಡರ್ ಕೃತಕ; ಸೆಕ್ಸ್ ನೈಸರ್ಗಿಕ, ಜೆಂಡರ್ ಸಾಮಾಜಿಕ. ಮೊದಲನೆಯದು ನಾವುನೀವು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸುವ ಸಂಗತಿಯಾದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಅಂದರೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿ-ನಿಯಮ-ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾದದ್ದು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಚಾಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಲಿಂಗ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಶಬ್ದ ಬಳಸುವ ರೂಢಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಇವೆರಡರ ನಡುವೆ ಗೊಂದಲವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಜೈವಿಕ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಈ ಭಿನ್ನತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಗೆ ಒಂದು ಬುನಾದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಿಂಗನಿರ್ಮಿತಿಯ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಲೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಮಾಜ ಮೊದಲಾದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಲಿಂಗನಿರ್ಮಿತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಬಗೆಗಳನ್ನು ನಾನಾ ಬಗೆಯಿಂದ

ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ನಿರಚನಗೊಳಿಸಿದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಮಾನತೆಯತ್ತ ಸಾಗುವ ಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದವು ಇನ್ನೂ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಸಹಜವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಜೈವಿಕ ಲಿಂಗದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೂ ನಿರಚನಗೊಳಿಸುವ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ – ಗಂಡು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜೈವಿಕ 'ವಾಸ್ತವ'ಗಳು ನಾವು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೌದೆ? ಹೌದಾಗಿದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಕಾಣುವ 'ವಾಸ್ತವ'ದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳೊಳಗೇ ಅಡಗಿರುವ ಗಂಡಿನೊಳಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣು, ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿನೊಳಗಿರುವ ಗಂಡು ಮೊದಲಾದ ಮಿಶ್ರರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬೇಕು? ಅಥವಾ ಇವೆರಡೂ ರೂಪಗಳು ಜೈವಿಕವಾಗಿಯೇ ಮಿಶ್ರಗೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ತೃತೀಯಲಿಂಗ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಈ ದ್ವಿದಳ ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? – ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತ 'ನಡುವೆ ಸುಳಿವ ಆತ್ಮ'ದ ಎರಡೂ ಅಲ್ಲದ (ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎರಡೂ ಆಗಿರುವ) ವಿದ್ಯಮಾನಗಳತ್ತ ಈ ವಾದಗಳು ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರಿಚಯ ಇರುವ ಯಾರಿಗೂ ಇಂದು ನಡೆದಿರುವ ಈ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ-ವಿಸ್ತಾರಗಳು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಾದರೂ ಗೊತ್ತಿರುವಂಥದೇ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣದ ವಲಯದೊಳಕ್ಕೂ ಎತ್ತಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಎತ್ತಿದಾಗ, ನಾನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕಿರುಕವಿತೆಯು ಯಾವ ಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮೇಲಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ತರ್ಕ ಏನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹತ್ತಾರು ಹುಡುಕಾಟಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಹಲವು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಆಯಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಮಾಜವು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ರೂಢಿಯೊಂದೇ ಅದರ ಆತ್ಮತೀತಕ ತರ್ಕವೆಂಬ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಲಿಂಗವು ಜೈವಿಕವಾಗಿ ಇರುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಸಮಾನವಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಬದಲು, ಅದು ರೂಢಿಗತವಾದ ಒಂದು ಕೃತಕ ನಿರ್ಮಿತಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಹಲವು ಭಾಷೆಯ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸಾಬೀತು ಮಾಡುತ್ತವೆ – ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೆಲವು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಲಿಂಗ, ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮೇಜು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಅದು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ,

ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಮೂರೂ ಲಿಂಗ - ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಧುನಿಕ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯು ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಅಲ್ಲಿ ಆಗ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇಂಥ ಹಲವು ಶೋಧಗಳೂ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ನಂಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪದ್ಯವು ಇಂಥ ಒಂದು ನಂಟಿನ ಪರೋಕ್ಷ ಸೂಚನೆ ಕೂಡ ಕೊಡುತ್ತಿರಬಹುದೆ? ಅರ್ಥಾತ್, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ 'ವಿಚಿತ್ರ' ಸಂಬಂಧ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿಚಿತ್ರವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಅದು ಕೃತಕವಾದ ಒಂದು ಭಾಷಿಕ ನಿರ್ಮಿತಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಲಿಂಗವನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸುಳಿವು ನೀಡುತ್ತಿರಬಹುದೆ?

... ..

ಇದೇ ಬಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ, ಈಚೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬ ಕಾಡಿದೆ. ನಮಗಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರೀತಿ-ಸಿಟ್ಟು-ವಿರಹ-ಸವಾಗಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಭವ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಎಂಬ ಪರಿಭಾಷೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇಂಥ ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವೇ ಭಿತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೆ? ಗಂಡು-ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು-ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಅಷ್ಟೇಕೆ ವಸ್ತು-ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡ ಶೃಂಗಾರರಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಬಹುದಲ್ಲವೆ? - ಎಂಬುದು ನನ್ನೊಳಗೆ ಎದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಸಂಗ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯಾ' ನಾಟಕದೊಳಗೆ 'ನಿನ್ನ ಮಾರೀ ನೋಡಿ ಆತೋ ಎಂಟು ದಿನಾ / ಹಾ ಮಿತ್ರಾ / ಬ್ಯಾಸರಾದಾವೋ ಗೆಳೇತನಾ' ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಂಗ್ಯಾ ಮತ್ತು ಬಾಳ್ಯಾರ ಸಂಬಂಧ, ಅಥವಾ ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ 'ಮರ್ಚಿಂಟ್ ಆಫ್ ವೆನಿಸ್' ನಾಟಕದೊಳಗೆ 'ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಣದಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸುಸ್ತಿದಾರನೇ ಆಗಿರುವ' ಆಂಟೋನಿಯೋ ಬಸ್ಸಾನಿಯೋರ ಗೆಳೆತನ - ಇವೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಅನುಭವಭೇದವೇ ಅಲ್ಲವೆ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಎದ್ದಿದೆ. ಅಥವಾ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ

ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ವಸುಧೇಂದ್ರ ಅವರ 'ಮೋಹನಸ್ವಾಮಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇಪದೇ ಕಾಣಬರುವ ಗಂಡು-ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡಾ ಶೃಂಗಾರ ರಸದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ? - ಎಂದು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನನಗನ್ನಿಸಿದೆ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಲೇಖಕರು ಈ ಕಥೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೋಹನಸ್ವಾಮಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಕೂಡ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿದ ಒಂದು ಪುರಾಣರೂಪಕ ಎಂದೂ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಿ - ಕೆನಡಾದ ಮೆಕ್‌ಲಾರೆನ್ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಿತ್ರಕಾರ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ 'ಎ ಫಿಯರೀ ಟೀಲ್' ಎಂಬೊಂದು ಸಿನೆಮಾ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸಿನೆಮಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡಸು ಮತ್ತು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರೀತಿ-ಸಿಟ್ಟು-ವಿರಹ-ಸವಾಗಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ಭಾವಗಳ ಸರಣಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆ ಭಾವಯಾನಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ರವಿಶಂಕರ್ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಾರಖಾ ಅವರು ನುಡಿಸಿದ ಸಂಗೀತದ ವಿಭಾವದೊಟ್ಟಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಅದು ಕಾಳಿದಾಸನ ಶಿವ-ಗಿರಿಚಿಯರ ಹಾಗೋ, ಅಥವಾ ಭವಭೂತಿಯ ರಾಮಸೀತೆಯರ ಪ್ರಣಯದ ಹಾಗೋ ಕಂಡು ನನ್ನೊಳಗಂತೂ ಶೃಂಗಾರದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಮೀರುವ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಪ್ರೇಮಕಥನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಶೃಂಗಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಮತ್ತು, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇವತ್ತಿನ ಕಥನಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೀಮಾಂಸೆಗೂ ಲಾಭವಲ್ಲವೆ? - ಎಂಬರ್ಥದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಈಚೆಗೆ ನಾನು ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಥನಗಳಿಂದ ಅವು ಗತಕಾಲದ ಅನುಭವಶೇಷಗಳು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕಸಿವಿಸಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆಯಾದರೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಇಂಥ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಂಥ ತಲ್ಲಣವನ್ನೇನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದು ನನಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಸುಧೇಂದ್ರ ಅವರ ಕಥೆಯು ಶೃಂಗಾರ ರಸದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಬೇಡವೆಂದು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು - ಯಾವತ್ತೂ ದ್ವಿಲಿಂಗೀತರಕಾಮವು ಸವಾಜದ ಒಪ್ಪಿತ ರೂಢಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಅವತ್ತು ಇಂಥವನ್ನು ಶೃಂಗಾರರಸದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಲು ಸಾಧ್ಯ - ಎಂಬರ್ಥದ ಮಾತು ಆಡಿದರು. ಅಂದರೆ, ಭಾಷೆಯ ಲಿಂಗಗಳೂ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಲಿಂಗಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಹೇಗೆ ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೇ ಮೀವಾಂಸೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅವು ಯಾವುವೂ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದದ್ದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಖಚಿತ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ - ಎಂಬುದನ್ನೇ ಅವರೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ ಪದ್ಯ ಕೂಡ ಅಂಥ ಲಿಂಗರೂಢಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಭಾಷಾರೂಢಿಯೆಂದು ತೋರಿಸುವ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಹೊಸ ಸತ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಅರಿವನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ, ಅಲ್ಲವೆ?

••• ••• •••

ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಈ ಯಕಃಶ್ಚಿತ್ ಪದ್ಯವು ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಇದುವರೆಗೆ ಬರೆದಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಳೆಯಿಸಿದಂತೆ, ನಡುನಡುವೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಗಹನವಾದ ಒಂದು ದಾರ್ಶನಿಕ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಈ ಲಹರಿಯನ್ನು ನಾನು ಮುಗಿಸಲಾರೆ.

ನಪುಂಸಕಮ್ ಇತಿ ಚ್ಛಾತ್ವಾ ಪ್ರಿಯಾಯೈ ಪ್ರೇಷಿತಮ್ ಮನಃ - ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಈ ಪದ್ಯದ ಮೊದಲ ಸಾಲು. ಮನಸ್ಸು ನಪುಂಸಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಿಯತಮೆಯತ್ತ ಕಳುಹಿದೆ - ಎಂಬ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು ಬಹುದ್ದನಿ ಆಡಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವ ಗುರಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬುದೇನೋ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ; ಆದರೆ, ಕಳಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳಿಸಿದವನು ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಪ್ರಿಯತಮನೇ ಇರಬೇಕು - ಎಂಬ ರೂಢಿಗತ ಊಹೆಯನ್ನು ನಾವು ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ದ್ವಿಲಿಂಗ-ಸಲಿಂಗ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ನಂಬುವ ರೂಢಿಯು ಈ ಪದ್ಯದ ಓದುಗರಿಗೆ ಇದ್ದಿದ್ದಾದರೆ, ಆ ನಿರೂಪಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಷ್ಟರ ಮೇಲೆ, ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳುಹಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಂಡಿರಲಿ ಹೆಣ್ಣಿರಲಿ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ಎಂದು ಈ ಸಾಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಆ ನಿರೂಪಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹ ಗಂಡು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣು; ಮನಸ್ಸು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ಎಂದು ಈ ಸಾಲು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ನಿರೂಪಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮ ಯಾವ ಲಿಂಗದ್ದು? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇನಾದರೂ ಎತ್ತಿದರೆ ನಾವು ದಾರ್ಶನಿಕ ವಲಯದೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಭಾರತದ ಬಹುಬಗೆಯ ಮತ್ತು ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಭಿನ್ನಮತಪೂರಿತವಾದ ದರ್ಶನಗಳ

ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ವಚನಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೋಡಿ - ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಲಿಂಗದ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮವೊಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ದೇಹಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂಥ ಒಂದು ಪ್ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಒಳದ್ವನಿಯೊಂದು ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲೇ ಇದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಸಾಲಿನ ಈ ದಾರ್ಶನಿಕ ಕಾರಣವೇ ಮೂಲವೆಂಬುದೂ ಕೂಡ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ.

ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕೂದಲು ಸೀಳುವ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಓದಿನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಈ ಮಾತು, ಹಾಗೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಪರಂಪರೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೂರಾರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎರಡೂ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎರಡೂ ಹೌದು ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವಾಗಿರುವ ಶಿಖಂಡಿ, ಬೇಕೆಂದಾಗ ಗಂಡಾಗಿ ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುವ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳ ದಂಡನ್ನು ನಿತ್ಯದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೇ ಕಂಡಿರುವ ನಮಗೆ, ಆತ್ಮವು ತನ್ನ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿ ಯಾವ ದರ್ಶನದ ನೆರವೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ನಮ್ಮ ಸಂತರೂ ಹಾಗೆ ಲಿಂಗಾತೀತರಾಗಿ ಬದುಕಿದವರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಕಷ್ಟು ಐತಿಹ್ಯಗಳಿವೆ - ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು ತಾನು ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅವರಿಗೆ ಋತುಸ್ತಾವವೂ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲೋ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಈ ಕವಿತೆಯು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕಾಗದವರೂ ಕೂಡ, ಲಿಂಗವನ್ನು ಮೀರಿದ ಇಂಥ ಪರಂಪರೆಯೊಳಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇಂಥದೆರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮತ್ತು ಓದುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ - ಎಂಬುದಷ್ಟನ್ನಂತೂ ಒಪ್ಪದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ.

ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಂಥ ದಾರ್ಶನಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ, ಈ ಇಡೀ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಕರಣದ ಚಕುತಾರವನ್ನು ಮೀರಿದ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಧ್ವನಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ನಾನು ಕೈ ಹಚ್ಚಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಕಂಡಂತೆ, ಆ ಧ್ವನಿ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಾಚ್ಯವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಬದಲು, ಸ್ವತಃ ಈ ಪದ್ಯವೂ ಲಘುದಾಟಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮದೇ ಕಾಲದ ಒಂದು ಲಘುರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಬಂಧ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ

ನನ್ನ ಲಹರಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ : ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಟೀವಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣಿನದ ದೇಹಭಾವಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೋಹಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದ ಮೋಹನಾಂಗಿಯರು ಬರುತ್ತಾರೆ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಸಿಕ್ಸ್‌ಟೀನ್ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಗಂಡು-ಗಂಡಸರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ, ಈ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗಂಡಸರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಂಗಸರೂ ನೋಡಿ ರಂಜನೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ಭಾವನಾವ್ಯಾಪಾರದ ಲಿಂಗರಾಜಕಾರಣ ಏನೇ ಇರಲಿ - ಇಂಥ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ದೂರದರ್ಶನ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ವಿದ್ಯುತ್ಕಾಂತ ತರಂಗಗಳೇನಿವೆ, ಅವು ಮಾತ್ರ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಿಯರಿಂದ ಪ್ರಿಯರತ್ತ ಪ್ರಣಯಕ್ಕಾಗಿ ದೌಡಾಯಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಅಂಥ ನಪುಂಸಕ ತರಂಗ ಮಾತ್ರ; ಆದ್ದರಿಂದ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಯಾವತ್ತೂ ಲಿಂಗದ ಹಂಗಿಲ್ಲ - ಎಂಬ ದಾರ್ಶನಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುವುದೇ ಈ ಕಿರುಕವಿತೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಆಗಿರಬಹುದೆ ?

•••

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಬರಹ ಋಣಿಯಾಗಿದೆ.

ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟ ೨೦೧೫

೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ತಿರುಗಾಟ ಯೋಜನೆಯು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಮೂವತ್ತೊಂದನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದೆ. ೨೦೧೫ರ ತಿರುಗಾಟವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಕ್ಟೋಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೫ರ ನಡುವೆ ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿದೆ:

೧. ಗುಣಮುಖ: ರಚನೆ: ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ನಿ: ಮಂಜು ಕೊಡಗು
 ೨. ತಾರ್ತೂಫ್: ಮೋಲಿಯರ್ ನಾಟಕ ಅನುವಾದ: ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್, ನಿ: ಎಂ.ಗಣೇಶ್
- ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬಯಸುವ ಆಸಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀನಾಸಮ್ ತಿರುಗಾಟವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಲಿಂಗ-ಸಂಗ ಮೀರುವ ಶೃಂಗಾರ

ವಿ. ಉಮಾಕಾಂತ ಭಟ್ಟ ಮೇಲುಕೋಟ

ಇದು ನಾನಾಗಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದ ಪ್ರಬಂಧವಲ್ಲ. ಕೆ. ವಿ. ಅಕ್ಷರ ಅವರ "ಲಿಂಗದ ಹಂಗಿಲ್ಲದ ಶೃಂಗಾರ" ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪ್ಯೂ. ಎಮ್. ಎ. ಹೆಗಡೆಯವರು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಓದಿದೆ. ಓದು ಮರುಓದನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಓದಿದೆ. ಅಕ್ಷರ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಬೇಕೆನಿಸಿತು. (ಚಂ)ಚಲವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾತಾಡಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಬರೆಯಲಿ ಎಂದು ಅನಿಸಿರಬೇಕು. ಪ್ರಚೋದಿಸಿದರು. ಬರೆಯದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಒತ್ತಡವೂ ನನ್ನೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾಮೂಲಿಯ ಮಂದಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ.

ಅಕ್ಷರ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮೇಲುಕೋಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಣಬಹುದಾದ ತುಂಡು ತುಂಡು ಮಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಅವರ ಕ್ರಮ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಥನದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಇಳಿಯುವ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ. ವಿಷಯದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡುವ ಅನುಕೂಲವೂ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಆಲೋಚನೆ ಭಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಜೊತೆಗೆ ಓದುಗರನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಚಿಂತನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿವೆ ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ, ಅವರು ಚೂಪಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ರೂಢಮೂಲವಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಕಿ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಆಳವೂ ವ್ಯಾಪಕವೂ ಆದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನೋಳಿಗೆ (frame) ಇಟ್ಟು ನೋಡುವ

ಕುತೂಹಲದ ಕಣ್ಣು ಅವರದು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನಾದರೂ ಒಂದೇ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಒಳಗಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ನನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಅವರ ಈ ಹಸಿತನ ಬೆರಗನ್ನೂ ಸಂತಸವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಓದತೊಡಗಿದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ, ವಿವಾದಿಯಾಗಿ, ಪ್ರತಿವಾದಿಯಾಗಿ, ಅತಿವಾದಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಹೀಗೆ ಏನೇನೋ ಆಗಿ ಕಾಣಬಹುದು...

ಭಾಗ - ೧

ಆಚಾರ್ಯ ದಂಡಿಯು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮನನಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನು ಆಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಇದಮಂಥಂ ತಮಃ ಕೃತ್ಸಂ ಜಾಯೇತ ಭವನತ್ರಯಮ್ |

ಯದಿ ಶಬ್ದಾಹ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿರಾಸಂಸಾರಂ ನ ದೀಪ್ಯತೇ ||

ಶಬ್ದವೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿ ಭವನದೊಳು ಬೆಳಗದಿದೋಡೆ

ಕುರುಡುಗತ್ತಲೆ ಬಿಡದೆ ಮುಸುಕುವದು ಮೂಲೋರ್ಕ.

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಗಲು ಬೆಳಗುವದಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಿದ್ದಾನೆ. ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗುವದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ದೀಪದ ಹಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಶಬ್ದವೆಂಬ ಬೆಳಕು ಇಲ್ಲದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಬೆಳಕುಗಳಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿದ್ದೂ ಕುರುಡುಗತ್ತಲೆ ಆವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಸಾರ ಕತ್ತಲೆಯು ಸೆರೆಮನೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಆಶಯ ಕವಿಯದಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನಾನು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೆಲ್ಲ ದಂಡಿಯು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದ ಅಸಾಧಾರಣವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುತ್ತ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಠ ಮಾಡುವಾಗ ನನ್ನ ಗುರುಗಳು ರೋಮಾಂಚಿತರಾಗಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಿದೆ. ಅವರ ಉದ್ಗಾರ ಈಗಲೂ ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. "ನೋಡಪ್ಪಾ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರ (ಪತಂಜಲಿ)ರೇ ಹೇಳಿದರೋ ಎಂದು ಸಂಭಾವಿಸಬಹುದಾದ ಮಾತನ್ನು ದಂಡಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವಾಗ್ವ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಆಡುವ ಮಾತಪ್ಪಾ ಇದು!" ಗುರುಗಳ ಮಾತಿನ ಮರ್ಮ ಆಗ ಹೇಗೋ ಈಗಲೂ ನನಗೆ ಪೂರ್ತಿ ತಿಳಿದಿದೆ

ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪಾಣಿನಿ, ಪತಂಜಲಿ, ಭರ್ತೃಹರಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ದಂಡಿ, ಆನಂದವರ್ಧನ ಮೊದಲಾದವರು ವಾಕ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ, ವಾಗರ್ಥ ಸಂಪೃಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಹನವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನೆಲೆ ಮುಟ್ಟಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಅವಿಚಾರಿತವಾಗಿಯೇ ನನ್ನೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲೋ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಹಿರಿಯರ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವಾಗ ಹಿತಕರವಾದ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಒಳಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸುಕೆಳೆದು ನಿದ್ದೆಗೆ ಜಾರುವ ಮೊದಲ ಕ್ಷಣದ "ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತದ" ಸುಖವು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದವು ಬೆಳಕು (ಜ್ಯೋತಿ) ಹೇಗೆ? ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಹತ್ತಿರದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಳಕು ಬೇಡ. ಹಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಬೆಳಕನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬೆಳಕು ತಾನು ತನ್ನನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಶಬ್ದವು ಈ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಒಂದು ಬೆಳಕೆ? ಹೌದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕು ಕಾಣಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ನೋಡುವುದು (ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ) ಕಣ್ಣೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಆದುದರಿಂದ ಎದುರುಗಡೆ ಇರುವ ಕಾಗದ, ಪೆನ್ನು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದ ನಿಜವಾದ ಬೆಳಕು ಕಣ್ಣೇ. ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ ಮಾತ್ರ. ಕಣ್ಣು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದ ಬೆಳಕು. ಪ್ರಕಾಶ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಬೆಳಕು. ಶಬ್ದ ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರಮಾಣ ಭೂತವಾದ ಜ್ಯೋತಿ. 'ಮರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಾವು ಎಂದೋ ನೋಡಿದ ಒಂದು ಮರ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೂ ಮರದ ನೆನಪೇ ಬರುವಂಥದು. ಕಣ್ಣು ಮರವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಮರವಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮರೆಯಿರಬಾರದು. ಬೆಳಕೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಮರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮರದ ನೆನಪು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಬೇಡ, ಬೆಳಕೂ ಬೇಡ. ಕಿವಿಯಿಂದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡರಾಯಿತು. ಮರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಪೂರ್ವಾನುಭವವಿದ್ದರಾಯಿತು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಮರಣೆ ಹುಟ್ಟಲು ಅವಧಾನ (ಏಕಾಗ್ರತೆ) ಒಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಮಾಣತ್ವ

(ಅನುಭವಸಾಧನತ್ವಾಂಶ) ಎಂಬ ಬೆಳಕು ಅದನ್ನು ಜ್ಯೋತಿ ಎಂದು ರೂಪಿಸಲು ಮೊದಲ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣ. ಅದರಂತೆ ಶಬ್ದವೂ ಪ್ರಮಾಣ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದರೆ ಶಬ್ದವು 'ಬೋಧ' ಎಂಬ ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಂದುಕೊಡುವ ಅರಿವಿಗೂ ಶಬ್ದಗಳು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅರಿವಿಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ (ಇಂದ್ರಿಯ) ಪ್ರಮಾಣವು ಸ್ವಭಾವತಃ ವಿಶೇಷಗ್ರಾಹಕ. ಪರೋಕ್ಷ (ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನ) ಪ್ರಮಾಣವು ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಾಹಕ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ತ್ವಕ್ (ಚರ್ಮ) ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬಲ್ಲವು. ಎದುರುಗಡೆ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಇದೆ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ "ಇದು ಪುಸ್ತಕ" ಎಂಬ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೀವು ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೂ ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದ ಅರಿವೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಜನರು ನೋಡಿದರೂ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಅದರದೇ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ! ಆದರೆ ಪುಸ್ತಕ ಎದುರುಗಡೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಮೇಜಿನಿಂದ ಪುಸ್ತಕವು ಕೆಳಗಡೆ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಆ ಸದ್ದನ್ನು ಹೇತುವಾಗಿ ಕೊಂಡು "ಪುಸ್ತಕವು ಬಿತ್ತು" ಎಂದು ಊಹಿಸುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಊಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಊಹಿಸುವಾಗ ಬಿದ್ದ ಅದೇ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಊಹಿಸಿರಬಹುದು. ಇದೇ ರೀತಿ "ಪುಸ್ತಕವು ಬಿತ್ತು" ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವಾಗಲೂ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಾವು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೇ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯಷ್ಟೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪುಸ್ತಕ, ಈ ಪುಸ್ತಕ, ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕ, ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕ, ಹಳೆಯ ಪುಸ್ತಕ, ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬ ಆಯಾ ಪುಸ್ತಕ ವಿಶೇಷಗಳು ಅವರವರಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕತ್ವ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಮಾತ್ರ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪುಸ್ತಕತ್ವ ಎಂಬ ಸಮಾನ ಅಂಶವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವು ಅರಿವಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಬ್ದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಾಹಕ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಇದೆಯೋ ಅದೇ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ

ಎಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತತ್ಸಮಾನಜಾತಿಯ ವಸ್ತುವಿನ ಗ್ರಹಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬೌದ್ಧರು ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾರ್ಯವಿರುವಂತೆ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ಮೃತಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಇದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸ್ಮೃತಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಅನುಭವಗಳು ಹರಿದು ಬರುವುದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕವೇ. ಭಾಷೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸ್ಮೃತಿ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವಿನ ವೈಶದ್ಯವೂ ಸ್ಮರಣದ ಪ್ರಖರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಭರ್ತ್ಯಹರಿ ಶಬ್ದದ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ

ನ ಸೋಸ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಲೋಕೇ ಯಃ ಶಬ್ದಾನುಗಮಾದ್ಯತೇ |
ಅನುವಿದ್ಧಮಿವ ಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವಂ ಶಬ್ದೇನ ಗಮ್ಯತೇ ||

ಅನುಭವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರಲಿ, ಅನುಮಿತಿ(ಊಹೆ)ಯಾಗಿರಲಿ, ಶಾಬ್ದಪ್ರತೀತಿ ಯಾಗಿರಲಿ, ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಅದರ ವಾಚಕ ಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಷಯೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಅರಿವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಎದುರು ಮರವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ 'ಇದು ಮರ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವ ಉಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಈ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಮರ ಎಂಬ ವಸ್ತುವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನೋಡುವವನು ಕನ್ನಡಿಗನಾದರೆ 'ಮರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಅಪರಿವರಿಗೆ ಅವರವರ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು) ಒಂದು ವೇಳೆ ಮರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ 'ಮರ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅನುಭವದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ "ಇದು ಏನೋ ಒಂದು" ಎಂಬಂತಾಗಿ ಅರಿವು ಅಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ ಇರುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಅನುಭವ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ "ಸಂಮುಗ್ಧ"ವಾಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಭಾಷೆಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ಮಾನವ ಕಾಲದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ? ಯಾವಾಗ ನೀರು ಆರಿಹೋಗುತ್ತದೆ? ಯಾವಾಗ ಹಿಮಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ? - ಎಂದು ಅವು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವು. ಈ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಲವನ್ನಾಗಲಿ, ಅದರ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ

ಅವು ಗ್ರಹಿಸಲಾರವು, ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡ. ಕಾಲದ ಕೊಂಡಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಎಲ್ಲವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅರಿವಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ.

ಬದುಕು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಬಂಧ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಹುದು. ಭಾಷೆ ಬದುಕನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬಹುದು, ಭಾಷೆ ಬದುಕಿಗೆ ದಿಕ್ಕೂಚಿಯಾಗ ಬಹುದು. ಭಾಷೆ ಬದುಕನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಬೇರೆಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಭವನೀಯ. ಇದರ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಕಾರಣ ನಾವು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಭಾಷೆ ಅಂದರೆ ಶಬ್ದ, ಅದನ್ನು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅರಿವಿನ ಉಪಕರಣವಾಗಿ ನಾವು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಉಪಕರಣವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮಿತಿ ಇದೆ. ಸೂಜಿ, ಚಾಕು, ಕತ್ತಿ, ಕೊಡಲಿ, ಭರ್ಜಿ, ಖಡ್ಗ ಮೊದಲಾದವು ಭೇದನಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಉಪಕರಣಗಳೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಪಕರಣಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ಆಕೃತಿಯಿದೆ, ಅಳತೆಯಿದೆ, ರಚನೆಯಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಬಳಕೆಯೂ ಇದೆ. ಸೂಜಿಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಬಹುದು. ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಸೂಜಿಯ ಚೂಪಾದ ಮುಖ ಹೊರ ಮೈಯನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸದೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಅಳದವರೆಗೆ ಇಳಿಯುವ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಕತ್ತಿ ತನ್ನ ಬಾಯಗಲಕ್ಕೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡೆ ಒಳಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅದರದರ ಮಿತಿ. ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಸುವವರಿಗೆ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಕರಣವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಗೊಂದಲ-ಸಮಸ್ಯೆ ತಪ್ಪದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಆಯುಧವನ್ನು ಬಳಸಿದರೂ ಅವು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೆಗೂ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲ್ದರವನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಚುಚ್ಚುವ-ಕತ್ತರಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇರುವಾಗ ಇವು ಯಾವವೂ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲಾರವು ಎಂಬ ವಿಷಯವೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದವೆಂಬ ಉಪಕರಣವೂ ಅರಿವಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಲು ಅನೇಕ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಯೋಗ-ಪರಂಪರೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಶಬ್ದಾರ್ಥಸಂಬಂಧ ಜ್ಞಾನ, ತಾತ್ಪರ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ-ಸನ್ನಿಧಿಗಳು ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಅನಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಶಬ್ದ-ವಾಕ್ಯ ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೋತೃವಿನ ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಶಬ್ದವು ಅರಿವನ್ನು

ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಇತರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಶಬ್ದವು ಅರಿವನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಇತರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವದೆ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಮೊದಲ ಮಿತಿ. ಈ ಕಾರಣಸಾಮಗ್ರಿಯೆಂಬ ಮಿತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ-ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ಎಷ್ಟೋ ಗೊಂದಲಗಳು ದೂರಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ.

ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ, ಬದುಕು-ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ತೋರಿಬರುವ ಅಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನೂ ಶಬ್ದದ ಮಿತಿ ಎಂದು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಶಬ್ದದ ಮಿತಿಯ ಒಳಗೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಅಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಾಷೆಯ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನೇ ಚಿಂತನೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಗಣಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಭಾಷಾಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ವಚನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಬೆಲ್ಲದ ಸಿಹಿ, ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಿಹಿ, ಜೇನಿನ ಸಿಹಿ, ದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಸಿಹಿ, ಖರ್ಜೂರದ ಸಿಹಿ, ಹುಳಿಯ ಜೊತೆಗಿನ ಸಿಹಿ, ಕಹಿಯ ನಂತರದ ಸಿಹಿ - ಎಲ್ಲವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆಯು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಒಡೆದು ಅಡುವದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಗಳೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥದು ಶಬ್ದದ ದೌರ್ಲಭ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆ. ಸಿಹಿಯ ಅಂತರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಕ್ತೃವಾದವನು ಹುಡುಕಿ, ತಡಕಿ ಕೈಚೆಲ್ಲುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಗೊಂದಲಗಳೂ ಒದಗುತ್ತವೆ. "ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವೇ?" "ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಇಲ್ಲವೇ?" ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ತಲೆಯಲ್ಲಿ" ಎಂಬ ಪದವು ಸಮಾನವಾಗಿದೆ, ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ತಲೆಯ ಒಳಗಡೆ" ಎಂದರ್ಥ. ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದ "ತಲೆಯಲ್ಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ತಲೆಯ ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿ" ಎಂದರ್ಥ. ಈ ವಿವೇಚನೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಬ್ದದ ಅಭಾವದಿಂದ ಆದ ಗೊಂದಲವಲ್ಲ. ಶಬ್ದದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಆದ ಗೊಂದಲ. ಇದನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಪದದ ಬದಲಾಗಿ "ತಲೆಯ ಒಳಗೆ" ಮತ್ತು "ತಲೆಯ ಮೇಲೆ" ಎಂದು ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಗೊಂದಲಗಳು ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. "ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂದಲಿದೆ" "ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ". ಎಂಬ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ಮೇಲೆ" ಶಬ್ದಾರ್ಥದ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇದ್ದೇ

ಇದೆ. ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ಣಯ, ವಚನ ನಿರ್ಣಯ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯದ ಕ್ಲೇಶಗಳು ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆ ವರ್ಗದ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ದೇಶೀಭಾಷಿಕರು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಸಂಗತಿ!

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅಡುಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸೋಣ.

ಲಿಂಗ ಎಂದರೇನು? ಭಾಷಿಕ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕಲಿಂಗಗಳ ಸಂಗತಿ ಏನು? ಅವು ಒಂದೋ, ಬೇರೆಯೋ? ಶಬ್ದಲಿಂಗವು ಬೇರೆ ಎಂದಾದರೆ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಪಯೋಗ ಏನು? ಶಬ್ದವು ಅರ್ಥದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೇ? ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವು ನಿಯತವಾಗಿದ್ದರೂ ವಾಚಕವಾದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಎರಡು-ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಯಾಕೆ-ಹೇಗೆ? - ಇತ್ಯಾದಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಿಂಗಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಮಾಲೋಚಿಸೋಣ.

ಲಿಂಗದ ಗೊಂದಲ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯ ಗೊಂದಲ. ಆದರೆ ಈ ಗೊಂದಲಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು ನಿರ್ವಚನದ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಲಿಂಗಗಳು, ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳು ಈ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಿಂದಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡುವ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭ್ಯಾಸವಾದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಗೊಂದಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಎರಡು ಲಿಂಗಗಳ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಘಟಕಗೊಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಹಾಗೆ ಘಟಕಗೊಳ್ಳುವಾಗ "ಆವಾಚ್, ಕಲಮ್..." ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೇ ಯಾಕಾಗಬೇಕು? "ಜಗತ್ತನ್ನೆ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಅಚೇತನ ಎಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಚೇತನರನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯೇತರ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಹೆಂಗಸರು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ಉಳಿದ ಮನುಷ್ಯೇತರ ಚೇತನರೂ, ಅಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳೂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ" - ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಲಿಂಗ ನಿರ್ವಚನವನ್ನು ಹಿಂದಿ ಲಿಂಗ ಪರಿಭಾಷೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು

ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ಲಿಂಗಪರಿಭಾಷೆಗಳು ಹೇಗೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಕ್ಲೇಶವೂ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಿದೆ. ದೇಶೀ ಭಾಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶೀಲ (ಸಂಸ್ಕಾರ+ಅಭ್ಯಾಸ) ದಿಂದ ಪಳಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅನ್ಯಭಾಷಿಕರು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ನಿರ್ವಚನ ಮತ್ತು ಸಮೀಕರಣದ ತಂತ್ರಗಳಿಂದ. ಅವರು ಹೊಸ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಪ್ರತಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಗ ಹುಟ್ಟುವ ಗೊಂದಲವೇ ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದವರೆಗೂ ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ. "ಹುಡುಗನು ಹಾಡುತ್ತಾನೆ". "ಹುಡುಗಿಯು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ". ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ ಗಂಡಾದುದರಿಂದ 'ನು' ಎಂಬ ಪುಲ್ಲಿಂಗದ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬಂದಿದೆ. ಎರಡನೆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯು ಹೆಣ್ಣಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ "ಯು" ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬಂದಿದೆ. ಇದೇನೋ ಸರಿ. 'ನು' ಮತ್ತು 'ಯು' ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಯಾಯ್ತು. ಪುನಃ ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೇಲೆ "ತ್ತಾನೆ" ಮತ್ತು "ತ್ತಾಳೆ" ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಂದ ಅದೇ ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ನೆನಪಿಸಬೇಕು? ನಾಮಪದದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತ್ಯಯವೇ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ ಪ್ರತ್ಯಯವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಹೀಗೆ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗೊಂದಲಗಳು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಲಿಂಗ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಲಿಂಗ ಎಂದರೆ ಹೇತು ಅಥವಾ ಜನಕ. ಲಿಂಗ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾಪಕ. ಲಿಂಗಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ನಮ್ಮ ಮನನದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಹುಡುಗ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಶಬ್ದ ನೆನಪಿಸುವ ಯುವಾವಸ್ಥೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಬರದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಂಡು (ಪುಮಾನ್). ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಂಸ್ವ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವ 'ಹುಡುಗ' ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗವಿದೆ. ಇದರಂತೆ 'ಹುಡುಗಿ' ಎಂಬ ಪದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ಅದು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು ಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವಿದೆ. ವಾಚಕಪದದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿದೆ. ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಿಂಗ ಜನಕತ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಿಂಗ ಜ್ಞಾಪಕತ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯ ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹುಟ್ಟುವ ಮಗುವಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಜನಕರೇ-ಕಾರಣರೇ. ಆದರೆ ತಂದೆ ಗಂಡುಸಾಗಿ ಕಾರಣ. ತಾಯಿ ಹೆಂಗಸಾಗಿ ಕಾರಣ. ಅವರವರ ಪುಂಸ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀತ್ವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ,

ಸ್ತನಕೇಶವತೀ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಯಾತ್ ಲೋಮಶಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ತ್ರೀತಃ |
ಉಭಯೋರಂತರಂ ಯಚ್ಚ ತದಭಾವೇ ನಪುಂಸಕಮ್ ||

ಮೊಲೆ-ತಲೆಗೂದಲು ಇದ್ದವಳು ಹೆಣ್ಣು. ಮೈರೊಣೆ ಇದ್ದವನು ಗಂಡು.
ಇವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವುದು ನಪುಂಸಕ.

ಇದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ವಿವರಣೆ ಮಾತ್ರ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಹದಿನಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಕಂಡು ಬರುವುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ಮುಂಧೋರಣೆ(ಭಾವಿಗತಿ)ಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ 'ಇವನು', 'ಇವಳು' ಮುಂತಾಗಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಲಿಂಗದ ನಿರ್ವಚನವು ಸ್ಥೂಲದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಾರೀರಿಕ ಲಿಂಗಾಂಗಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶದಿಂದ ನಿರ್ಣಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪುಂಸ್ತ್ವ ಎಂದರೆ ಜನನಯೋಗ್ಯತೆ ಎಂದೂ, ಸ್ತ್ರೀತ್ವ ಎಂದರೆ ಪ್ರಸವಯೋಗ್ಯತೆ ಎಂದೂ, ಅವೆರಡೂ ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತು ನಪುಂಸಕ ಎಂದೂ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲಗಳು ಒದಗುತ್ತವೆ. ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಮಡಕೆ, ಬಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಘಟ-ಪಟ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಪುಲ್ಲಿಂಗ-ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಾಗಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸರಿ? ಸ್ತ್ರೀತ್ವ-ಪುರುಷತ್ವಗಳಿಲ್ಲದ ಗುಣವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಆ ಲಿಂಗಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಏಕೆ ವಿಹಿತವಾದವು? ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಹೇಗೆ ಸರಿ? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಭಾರ್ಯಾಶಬ್ದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ಕಲತ್ರಶಬ್ದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ, ದಾರಶಬ್ದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ. ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳು ಪುಂನಪುಂಸಕ, ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕ, ಪುಂಸ್ತ್ರೀ, ಹೀಗೆ ದ್ವಿಲಿಂಗಗಳು ಆಗುವುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು? ಇತ್ಯಾದಿ...

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವ ಮೊದಲು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖದಿಂದ ನೋಡೋಣ.

ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧವೂ, ವಿಚಿತ್ರವೂ ಆದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಅವು ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ರಚನೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಜೀವಿಗಳ ಸಂತತಿ. ರಚನೆ ಜಡವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಮನುಷ್ಯ, ಮೃಗ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಉಳಿ ಲಕ್ಷಜೀವರಾಶಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈ ಚೇತನ ಸೃಷ್ಟಿ ಜಡ-ಚೇತನಗಳ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಡವಸ್ತುವಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಎಂಬ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಚೇತನವೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯದ ಹೊರಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಮಡಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ರಚನೆ. ನೂಲುಗಳಿಂದ ತಯಾರಾಗುವ ಬಟ್ಟೆ ನೂಲಿನ ರಚನೆ. ಮಣ್ಣು ಮಡಕೆಯಾಗಲು ಕುಂಬಾರ ಬೇಕು. ನೂಲು ಬಟ್ಟೆಯಾಗಲು ನೇಕಾರ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರು ಆ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ. ಕರು ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಬೀಜ ಮೊಳೆತರೆ ಸೃಷ್ಟಿ. ಹುಲ್ಲು ಚಾಪೆಯಾದರೆ, ಮರ ಮೇಜಾದರೆ ರಚನೆ. ಇಂಥ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ-ರಚನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಂಥ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಚೇತನರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಹಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಸಂಬಂಧ ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ, ಅವನು ಮಡಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅದು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಗಂಡಾಗಿ ಮಾಡಿದನೋ, ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಮಾಡಿದನೋ ಎಂಬುದು ವಿಷಯವೇ ಅಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಒಳಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಓತಪೋತವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವವನ್ನೂ, ಲಿಂಗ-ಲಿಂಗಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವದ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಭಾವ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಘಟಕವಾದ ಮೇಲೆ ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಭಾಷೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಅಪರಿಹಾರ್ಯ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯು ಲಿಂಗವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು ಆಯಾ ಭಾಷಿಕಸಮುದಾಯದ ಶಿಲಪ್ಪಭಾವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ದೇಶದ ಸೃಷ್ಟಿಚಿಂತನ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವೇದ, ಸ್ಮೃತಿ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶಾಖೆಯ ಅರುಣಪ್ರಶ್ನದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು

ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ನಿರ್ವಚನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದ ಮಾತಿದು,-
"ನಪುಂಸಕಂ ಪುಮಾನ್ ಸ್ತ್ರೀಸ್ಮಿ" ನಾನೇ ನಪುಂಸಕನೂ, ಗಂಡೂ, ಹೆಣ್ಣೂ
ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಇದರ ಆಶಯವನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮನು ಜಗತ್-ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ,

ದ್ವಿಧಾ ಕೃತ್ವಾತ್ಮನೋ ದೇಹಮರ್ಥೇನ ಪುರುಷೋಭವತ್ |
ಅರ್ಥೇನ ನಾರೀ ತಸ್ಯಾಂ ಸ ವಿರಾಜಮಸ್ಯಜತ್ ಪ್ರಭುಃ ||

ತಾನೆ ಎಡಭಾಗದಿಂದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ, ಬಲಭಾಗದಿಂದ ಗಂಡಾಗಿ ಅರ್ಥನಾರೀಶ್ವರ
ಎಂಬ ರೂಪದ ಮೂಲಕ ಇಟ್ಟ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಪುರಾಣಗಳು
ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವ-ಪುರುಷತ್ವಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು
ವೈದಿಕಚಿಂತನೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು
ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸ್ತ್ರೀತ್ವ, ಪುಂಸ್ತ್ವ, ನಪುಂಸಕತ್ವಗಳು ಮೊದಮೊದಲು ಅರ್ಥಲಿಂಗಗಳು
ಅಂದರೆ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುವ ಜನಕ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರೂ
ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅವು ಪದಾರ್ಥಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದ, ತನ್ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯ
ಮಾನದಂಡ(scale)ಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗಳ
ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಪುಂಶಿಲಾ, ಸ್ತ್ರೀಶಿಲಾ, ನಪುಂಸಕಶಿಲಾ ಎಂದು
ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ದರ್ಭೆ
ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುಂ-ನಪುಂಸಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ
ಅಚೇತನ, ಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಮಾನದಂಡವಾಗಿಯೂ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು
ಬಳಸಬಹುದು ಎಂದು ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜನಕತ್ವಯೋಗ್ಯತೆಯ
ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ನಪುಂಸಕವನ್ನು ಲಿಂಗ ಎಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ
ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಂತಾಯಿತು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಲಿಂಗವನ್ನು
ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದಾಗಲೀ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಿರುವ ಭಾಷೆಗಳು
ಹುಟ್ಟಿಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಹಲವರು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ
ಲಿಂಗ (gender) ಇಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೆ ಇರುವ
ಭಾಷೆ. ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಇಷ್ಟೆ! ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಿಕರಿಗೆ ಲಿಂಗ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
ಅಥವಾ ಅವರು ಅದನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಲಿಂಗವನ್ನು

ನೆನಪಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಆ ಭಾಷೆ ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. cow
ಎಂದರೆ ಆಕಳು, ox ಎಂದರೆ ಎತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲೂ ಆಕಳು ಹೆಣ್ಣೇ, ಎತ್ತು
ಗಂಡೇ. ಆದರೆ ಆ ಪದಗಳೇ ಸ್ತ್ರೀತ್ವ-ಪುಂಸ್ತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ
ಪತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.
ನಾಮ ಅಥವಾ ಸಮನಾಮ ಅರ್ಥದ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಸದಿರುವಾಗ ಆ ಪದಗಳ
ಹಿಂದೆ he ಅಥವಾ she ಎಂಬ ಉಪಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಲ್ಲಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗನಿರ್ವಚನ ಮತ್ತು ಅದರ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು
ಭಾಷ್ಯಕಾರರಾದ ಪತಂಜಲಿಗಳು ಗಮನಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ
ನಿರ್ಣಯಗಳು ಎಂದರೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು. ಅವು ಅವರ
ಮಹಾಭಾಷ್ಯಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸಿ
ಭರ್ತೃಹರಿಯು ತನ್ನ ವಾಕ್ಯಪದೀಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಪಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಾರ್ಶನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ
ಲಿಂಗನಿರ್ವಹಣೆಯ ಏಳು ಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಲ್ಪ ಎಂದರೆ ಪ್ರಕಾರ.
ಆ ಏಳೂ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು
ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು. ಈ ಅಂಶದಿಂದ ಅವುಗಳು ಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಿರೂಪಣೆಯ
ಸೌಕರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಯುಕ್ತಿಕಲ್ಪನೆ. ಔಚಿತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದ
ಭರ್ತೃಹರಿ ಸಾಂಖ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತದ ತ್ರೈಗುಣ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೂತ್ರವನ್ನು
ಲಿಂಗನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೆ
ಸಂಮತವಾದ ಕಲ್ಪ. ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ
ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. "ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ವ, ರಜಸ್, ತಮಸ್
ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಇರುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವ, ತಿರೋಭಾವ, ಸಮಸ್ಥಿತಿಗಳೂ
ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಗುಣದ ಆವಿರ್ಭಾವವೇ ಪುಂಸ್ತ್ವ, ತಿರೋಭಾವ
ಸ್ತ್ರೀತ್ವ, ಸ್ಥಿತಿ ನಪುಂಸಕತ್ವ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು
ಲಿಂಗಗಳ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಸಹಜವಾದಂತಾಯಿತು. ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ
ಶಬ್ದವು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವಾಗ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಿತ್ತೋ
ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದೋ, ಎರಡೋ, ಮೂರೋ ಲಿಂಗಗಳು
ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಲಿಂಗಗಳೂ ಹೀಗೇ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ." ಆದರೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ

ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ತ್ರಿಗುಣಗಳ ಸಾಮ್ಯ-ವೈಷಮ್ಯಗಳಾಗಲಿ, ಆವಿರ್ಭಾವ-ತಿರೋಭಾವಗಳಾಗಲಿ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರವು. ಸಾಮಾನ್ಯರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ನಿಲುಕದ ಲಿಂಗನಿರ್ವಚನವು, ಆದುದರಿಂದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕವಾಯಿತು. ಆದರೆ 'ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿ' ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಲಿಂಗದ ಪ್ರತೀತಿಯಾಗುವದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗುವ ಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವದು ದುಷ್ಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ನಿರ್ವಾಹವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಿಂಗವೂ ಶಬ್ದದ ಲಿಂಗವೂ ಒಂದೇ ಆದಾಗ ಶಬ್ದವು ಲಿಂಗವನ್ನು ಪದಾರ್ಥದ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಲಿಂಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಪಾಚಕಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗವಾಗಿದೆ. ಅಡಿಗೆಯವನು ಗಂಡಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅದು ಪುಂಸ್ತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. 'ವೃಕ್ಷಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ. ಆದರೆ ಮರದಲ್ಲಿ ಪುಂಸ್ತ್ವವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವೃಕ್ಷಶಬ್ದವು ಮರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೂ ಅದರ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಾರದು. ಈಗ ಇಲ್ಲೊಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ವೃಕ್ಷಶಬ್ದ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲೇ ಯಾಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು? ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೋ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೋ, ಯಾಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಾರದು? ಇದೇ ರೀತಿ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಾರದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಅಥವಾ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ದಾರಾಃ ಕಲತ್ರಮ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬಾರದು? ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿದೆ. "ಲಿಂಗಂ ಅಶಿಷ್ಯಮ್, ಲೋಕಾಶ್ರಯತ್ವಾತ್ ಲಿಂಗಸ್ಯ" ಈ ಶಬ್ದವು ಈ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸನ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಲಿಂಗದ ವಿಧಾನವು ಲೋಕದ-ಮಹಾಜನತೆಯ ಕೈಸೇರಿದೆ. ಕಲತ್ರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದವ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ. ವೃಕ್ಷಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಸಮಾಜ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮೀರುವ ಅಧಿಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬಹುದು.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅರ್ಥಲಿಂಗದ ಜೊತೆ ಶಬ್ದಲಿಂಗವು

ಅನ್ವಯವಾಗದಂತಹ ಅಸಂಗತಿಯಿರುವಾಗ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅನ್ಯಲಿಂಗ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಶಬ್ದಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಅದರಿಂದ ಅರ್ಥಪ್ರತೀತಿ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ "ಹುಡುಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ" ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಿ' ಮತ್ತು 'ತ್ತಾಳೆ' ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೂ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪಳಗಿದ ಭಾಷಿಕರ ಮನಸ್ಸು ವಜಾಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಅಗತ್ಯವಿರುವ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವದೂ ಉಂಟು. "ಪೆನ್ನು ತಂದು ಕೊಡು" ಎಂದರೆ ಬರೆಯುವ ಪೆನ್ನನ್ನೇ ತಂದು ಕೊಡುವ ಅನುಭವವಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಬರೆಯುವ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಅರಿವುಳ್ಳ ಭಾಷಿಕರಿಗೆ ಅದು ಗೃಹೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಭಾಕರ ಮೀಮಾಂಸಕರು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾಗ -೨

ಲಿಂಗರಾಧ್ಯಾಂತವನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕೃತ ಪದ್ಯದ ಹೊಯ್ಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಮನಿಸೋಣ.

ನಪುಂಸಕಮಿತಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪ್ರಿಯಾಯೈ ಪ್ರೇಷಿತಂ ಮನಃ |

ತತ್ತು ತತ್ರೈವ ರಮತೇ ಹತಾಃ ಪಾಣಿನಿನಾ ವಯಮ್ ||

ಇದರ "ಅಕ್ಷರ-ಅನುವಾದ" ಹೀಗಿದೆ-

ನಪುಂಸಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಪ್ರಿಯೆಯತ್ತ ಕಳುಹಿದೆ

ಅದೀಗ ಅಲ್ಲೇ ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ ಅಯ್ಯೋ ಪಾಣಿನಿಯಿಂದ ನಾನು ಕೆಟ್ಟೆ.

ಮನಸ್ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಾದ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ನಪುಂಸಕವೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡವ ನಾಯಕ ಅಥವಾ ನಿರೂಪಕ. ನಿಶ್ಚಯ ನಂಬಿಕೆ ಆಯ್ತು. ಮನಸ್ಸು ತನ್ನದು ಎಂಬ ಮಮಕಾರವೂ ಕೂಡಿತ್ತು. ಪ್ರಿಯೆಯ ಜೊತೆಗಿರುವಾಗಲೂ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನಸ್ಸೇ ಹತ್ತಿರ. ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅವಳ ವಿಯೋಗ ಅಸಹನೀಯ. ಆದರೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರ ವಿಯೋಗವನ್ನು

ಅವಳಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಯಾಳು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಸಮಾಗಮದ ಆಶಾಬಂಧವನ್ನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸೋಣ ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸೇ ಸೂಕ್ತ. ಕಾರಣ ಅದು ಹತ್ತಿರ, ವಿರಕ್ತ. ಅದು ನಿಕಟ ಆದರೆ ಅಶಕ್ತ. ಆಲೋಚಿಸುವಾಗಲೇ ಮುಂದುವರಿದ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ... ನಂಬಿದ್ದುದು ಹೆಚ್ಚಾಯ್ತು! ಅದೀಗ ಅಲ್ಲೇ ಆಡುತ್ತಿದೆ. ಅಚಾತುರ್ಯವಾಯಿತು. ಪ್ರಿಯೆಯ ಸಮಾಗಮವೇ ದುಷ್ಕರವಾದರೆ...! ನಾವೆಲ್ಲ ಪಾಣಿನಿಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟೆವು! - ಪದ್ಯದ ಭಾವಸಂಗತಿಗಳು ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗುವ ಬಗೆ ಇದು.

ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗವು ಸ್ವರಸವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕರ್ಮಣಿಪ್ರಯೋಗವು ಹೊಳೆಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಷಣಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಮೇಲುಗೈ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಇದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. "ತತ್ತು" ಎಂಬಲ್ಲಿ "ತು" ಎಂಬ ಅವ್ಯಯವು ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೆ-ಹೀಗೆ, ಅದು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಬಹುದು, ಎಂಬ ಪೂರ್ವಗೃಹೀತಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಥಮಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಅದು ಹುಸಿಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಈ ಅವ್ಯಯವು "ದ್ಯೋತನ" ಮಾಡುತ್ತದೆ. "ತತ್ತ್ವವ"- ಅವಳಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬ ಪದವು ನಿರೂಪಕನ ಅಸಹನೆ, ಅಚಾತುರ್ಯದ ಆತಂಕ, ಅವಿಶ್ವಸ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ತಿದಿಯನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತದೆ. ಪದ್ಯವು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ "ಹತಾಃ ಪಾಣಿನಿನಾ ವಯಮ್"- ಪಾಣಿನಿಯಿಂದ ನಾವು ಕೆಟ್ಟೆವು! ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬಹುವಚನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ನಾನು" ಎಂಬ ಉತ್ತಮಪುರುಷ ಏಕವಚನದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ವಯಂ "ನಾವು" ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಕೆಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ "ನಾವು" ಎಂಬ ಬಹುತ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ನಿರೂಪಕ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ವಾಚಕವರ್ಗದ ಜೊತೆಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ, ವಾಚಕರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ, ವಾಚಕರನ್ನು ಶಬ್ದ-ಅರ್ಥಗಳ ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಭಾಯೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭಾಷಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಿಂಚಿಸುವ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನೂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಯಸ್ಯ ಷಷ್ಠೀ ಚತುರ್ಥೀ ಚ ವಿಹಸ್ಯ ಚ ವಿಹಾಯ ಚ |
ಕಥಮಹಂ ದ್ವಿತೀಯಾ ಸ್ಯಾತ್ ದ್ವಿತೀಯಾ ಸ್ಯಾಮಹಂ ಕಥಮ್ ||

ವಿಹಸ್ಯ, ವಿಹಾಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಷಷ್ಠೀ-ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಾಂತಗಳೋ, ಅಹಂ ಶಬ್ದವು ದ್ವಿತೀಯಾಂತವೋ ಅಂತವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ನಾನು (ದ್ವಿತೀಯಾ) ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲಿ!

ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಶಬ್ದದ ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ "ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ" ಗಂಡಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಾಗುವ ಚತುರೆಯ ಚಾತುರ್ಯದ ಮಾತಿದು. ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಅರ್ಥದ ಒಳಸುಳಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಪದ್ಯವು ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವ ತಂತ್ರ ಅದರದೇ ಆಗಿದೆ.

"ನಪುಂಸಕ" ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು ಪಾದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಒಳ-ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುತ್ತ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧದ್ವನಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದವು ಸ್ಫೋಟಿಸುವ ಲಘುಚಮತ್ಕಾರ ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಉಪರೋಧವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜೀವ, ಜೀವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂದೇಶದೂತ ಆಗುವ ಮನಸ್ಸು, ಅದು ಅಲ್ಲೇ ರಮಿಸುವುದು... ಹೀಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಒಳಗೊಳಗೆ ಬಲೆಯಂತೆ ಹೆಣೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥದ ವಲಯವೊಂದು ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕುರು ಒಡೆದರೆ ರೋಗಿಗೆ ಹಿಗ್ಗು. ಆಡುವ ಪುಗ್ಗೆ ಡಬ್ ಎಂದು ಒಡೆದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ಸಂಕಟ. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಸೈಕಲ್ ರೇಸಿನಂತೆ ಕೇವಲ ಚಮತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಈ ಪದ್ಯ ಉತ್ತಮ ಕವಿತೆ ಆಗುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಿದ್ದೂ ಹುಸಿಯಾಗುತ್ತ ಒಡವೆ ಇದ್ದೂ ಬಡವೆಯಂತಾಗಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಭಾಗ - ೩

ಶೃಂಗಾರ ರಸಗಳ ರಾಜ. ಅದು ಸಹೃದಯರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತಾಯನವಾದ ರಸ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವ ರಸಗಳು ಕರುಣ, ಶೃಂಗಾರ, ವೀರ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರದ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಡುವವನು ಭೋಜರಾಜ. ಇದರ ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವ ರತಿ. ರತಿ ಎಂದರೆ ಉತ್ಕಟವಾದ ಪ್ರೀತಿ. ಅದು ಯಾರೂ ಆಗಲಿಸಲಾಗದ, ದೂರಸಾಗದ, ನಿಕಟವಾಗಿ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಂಟು. ಈ ಭಾವವೇ

ನಾಯಕನಾಯಕಿಯರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಚಂದ್ರ, ಚಂದನ, ಹೂಮಾಲೆ ಮೊದಲಾದ ಉದ್ದೇಶನ ವಿಭಾವನಗಳಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿ ಹೊಗರಿ, ಭ್ರೂಭಂಗ, ಕಟಾಕ್ಷ, ಚುಂಬನ ಮೊದಲಾದ ಅನುಭಾವಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು, ಲಜ್ಜೆ, ಹಾಸ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕಟುಕಾವನ್ನು ಪಡೆದು ರಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನಾಯಕಿಯರಲ್ಲಿ ಇರುವ ರತಿಭಾವ ಸಹೃದಯರ ಹೃದಯವೆಂಬ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಸಪಾಕವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ನಾಯಕನಾಯಕಿಯರ ರತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಿಲನ, ಸಂಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಅಂಥ ಭೌತಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಲೌಕಿಕವಾದುದು. ಅದನ್ನು ನೋಡುವವನಿಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜುಗುಪ್ಸೆಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ರತಿಭಾವ ಸಾಧಾರಣೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಂದರೆ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾಮಾನ್ಯವೂ ವ್ಯಾಪಕವೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿಭಾವ ಅನುಭಾವ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಭಾವಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರಣೀಕೃತವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧಾರಣೀಕರಣವೆಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಹೃದಯರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ರತಿ (ರತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದರೆ) ರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಆಸ್ವಾದಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದು. ಆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೇ ಸಹೃದಯತ್ವ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹದಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಕಾಲ, ದೇಶ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೆಂಬ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ಭಾವ ವಿಭಾವ ಅನುಭಾವಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪೃಥಕ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಭಾವವು ರಸವಾಗಿ ಅದರ ಆಸ್ವಾದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಯೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಅವರು ಎತ್ತಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡೋಣ. ಶೃಂಗಾರರಸದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವೇ ಭಿತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಗಂಡು-ಗಂಡಿನ ಸಂಬಂಧ, ಹೆಣ್ಣು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ರತಿಭಾವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಾದರೆ, ಅವೇ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಸಿನೇವಾ ನಾಟಕಗಳನ್ನು

ನೋಡಿದವರಿಗೆ, ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಭವವು ಶೃಂಗಾರ ರಸವಲ್ಲವೇ? - ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಭಾವ, ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರೆಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪೆನ್ನು, ಕನ್ನಡಕ, ವಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳು ನನ್ನದು ಎಂದು ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಬಳಸುತ್ತ ಬಳಸುತ್ತ ನನ್ನದು ಎಂಬ ಮಮಕಾರ ಬೆಳೆದಂತೆ ಅವು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದಷ್ಟು ನಿಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಪೆನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಿಸೆಯ ಒಳಗೆ ಎದೆಗಂಟಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡಕ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತು ಮುಖಕ್ಕಿಂತ ಅರ್ಧ ಅಂಗುಲ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮೈ-ಕೈಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ನಾವು ಗಾಢವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವಾಗಲೂ ಕನ್ನಡಕ ಅಂಗೈಯೋಳಿಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿರದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾವು ಚೇತನರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಬಳಕೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಅವು ಕೇವಲ ಜಡ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೇ? ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆ ಜಡವಸ್ತುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಚೈತನ್ಯದ ಕಾವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮವೇ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲವೇ?

ಮನಸ್ಸು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ರೂಪವನ್ನೂ, ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಆಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಲಿಂಗವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗಾಧವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ವ್ಯಾಸರು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದ್ವೈಪದಿ ಅಂದಿನ ಭಾವನಸುಂದರಿ. ಅವಳ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗದವರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಸಖಿಯರೊ, ದಾಸಿಯರೊ ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಾಂಚಾಲ್ಯಾ: ಪದ್ಮಪತ್ರಾಕ್ಷಾ:
ಸ್ನಾಯಂತ್ಯಾ ಜಘನಂ ಘನಮ್!
ಯಾ: ಸ್ತ್ರಿಯೋ ದೃಷ್ಟವತ್ಯಸ್ತಾ:
ಪುಂಭಾವಂ ಮನಸಾ ಯಯು:||

ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಪುರುಷಭಾವವನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ವೈಪದನಂದನೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುವ ಮೈಕೈಗಳು ಗಂಡಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇಂಥ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನ ಕಾಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದ ಜಯಮಂಗಲಾದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಿಕಾ ಪುರುಷವದ್ ವರ್ತೇತ - ನಾಯಿಕೆಯು ಗಂಡಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು - ಮೊದಲಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಸಿದ್ಧತೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗಂಡು-ಗಂಡಿನ, ಹೆಣ್ಣು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವ ಮೊದಲು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ರತಿ ಸಂಬಂಧದ ಹಿಂದಿರುವ ಮರ್ಪವನ್ನು ಯೋಚಿಸೋಣ. ರತಿ ಎಂಬ ಉತ್ಕಟವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಏರ್ಪಡುವ ಸಂಪ್ರಯೋಗ ಕೇವಲ ದೈಹಿಕವೇ? ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಮೀರುವ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಇರುವುದೇ? ದೇಹಿಗಳು ದಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಸದೇ ತಣಿಯುವುದು ಯಾಕೆ? ಬೇರೆಯಾವುದೇ ದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹ ದಣಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸೂ ದಣಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಹವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡತಿಯರ ಮಧ್ಯೆ ಮೊದಲಿದ್ದಷ್ಟೇ ರತಿಭಾವವಿದ್ದರೆ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಸುಖವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಖಕ್ಕೆ ದೇಹವೊಂದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಂದರ್ಭವು ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದೇಹದ ಜೊತೆಗೇ ಇದ್ದರೂ ದೇಹವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶೇಷವು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಒಂದು ಮಾಂತ್ರಿಕಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೆ ಅದು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಾನೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೆ, ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಹಾಕುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದರೂ ಪ್ರೀತಿಯ ಜೊತೆಗಿರುವ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದಿನ ಕಾವು, ಹಿತ, ಬಿಗುಮಾನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತುಂಬಿಕೊಟ್ಟು ದಾಂಪತ್ಯಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ರೂಪಕಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತರ್ಕವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಪ್ರೀತಿಸ್ಥಿಗ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾನಸಿಕವಾದ - ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ದೇಹವನ್ನೇ ಇರುವ ಭೌತಿಕವಾದ ದೇಹದ ಒಳಗಡೆ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಂಡು-ಗಂಡಿನಸಂಬಂಧ ಹೆಣ್ಣು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ಎಂಬ ಸಲಿಂಗಕಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಕಳ್ಳ-ಮಾಹಿತಿಗಳ

ಪ್ರಕಾರ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದು. ಗಂಡಸರೇ ಇಬ್ಬರು ಸಂಗಾತಿಗಳಾದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಗಂಡಾಗಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಅಂದರೆ ಒಬ್ಬನು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸು ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರೇ ಇಬ್ಬರು ಸಂಗಾತಿಯರಾದರೂ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇರುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಲು ಕಾರಣ, ಅವರು ಸುಖಿಸುವ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಸಂಬಂಧ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದವು. ಇದೇ ತರ್ಕವನ್ನು ಕರಸುರತ, ಮುಖಮೈಥುನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚೇತನ-ಅಚೇತನ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಷ್ಟು ಪೂರ್ವಾಲೋಚನೆಗಳಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾಯಕನಾಯಿಕೆಯರ ರತಿಭಾವವೇ ಭಿತ್ತಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರತಿಭಾವವು ಶೃಂಗಾರರಸದ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸಕರು ಮತ್ತು ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ನಾಯಕ ನಾಯಿಕೆಯರ ರತಿಭಾವವನ್ನೇ ಶೃಂಗಾರದ ಸ್ಥಾಯೀಭಾವವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳು ಹೀಗಿರಬಹುದು

೧. ನಾಯಕ ನಾಯಿಕೆಯರ ರತಿಭಾವದಿಂದ ಬರುವ ಶೃಂಗಾರ ಸರ್ವಾದರಣೀಯವಾದ ಮಾದರಿ.

೨. ಇಲ್ಲಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸುಲಭವೂ ನಿಯತವೂ ಆಗಿದೆ.

ಅಕ್ಷರ ಅವರು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪರ್ವಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಗಂಡುಹೆಣ್ಣಿನ ಮಧ್ಯೆ, ಗಂಡು ಗಂಡಿನ ಮಧ್ಯೆ, ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಧ್ಯೆ, ಜಡಚೇತನರ ಮಧ್ಯೆ ಉಂಟಾಗುವ ರತಿಭಾವವು ಶೃಂಗಾರರಸದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ರಸವಾಗಿ ಅಸ್ವಾದ್ಯವಾಗುವುದು ಸಹ್ಯದಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಸಹ್ಯದಯರು ಸಮಾಜದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ದ್ವಿಲಿಂಗೀತರಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ರಸಾವರ್ಜಿತ ಆಗದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಸಹ್ಯದಯತೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ರಸಾಭಾಸವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡಬಹುದು.

ಶೃಂಗಾರದ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ರತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಭೌತಿಕವಾದ ಅಥವಾ

ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ದೇಹದ ಮತ್ತು ಲಿಂಗದ ಹಂಗು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಆ ರತಿ ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಆಸ್ವಾದಯೋಗ್ಯವಾಗುವಾಗ ದೇಹದ ಹಂಗೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಲಿಂಗದ ಹಂಗೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಪಾಯಸ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಪಾತ್ರೆಯ ಹಂಗನ್ನು ತೊರೆಯಲಾರದು. ಪಾಯಸವನ್ನು ಸವಿದು ತೇಗುವಾಗ ಪಾತ್ರೆಯ ಹಂಗು ಉಳಿಯಲಾರದು. ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾದ ಸಂಭೋಗಸಖ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭೋಜರಾಜನ ಶೃಂಗಾರಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಂಗಲಪದ್ಯದ ಅನುಸಂಧಾನ ದೊಂದಿಗೆ ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸೋಣ:

ಅಚ್ಚಿನ್ನಪೇಖಲಮಲಬ್ಧ್ಯಧೋಪಗೂಢಂ
ಆಪ್ರಾಪ್ತಚುಂಬನಮವೀಕ್ಷಿತವಕ್ತ್ರಕಾಂತಿ |
ಕಾಂತಾ ವಿಮಿಶ್ರವಪುಷ್ಪಃ ಕೃತವಿಪ್ರಲಂಭ-
ಸಂಭೋಗಸಖ್ಯಮಿವ ಪಾತು ವಪುಃ ಪುರಾರೇಃ ||

ಒಡ್ಡಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಲಿಲ್ಲ, ಬಿಗಿಯಪ್ಪುಗೆ ಗೈಯಲಿಲ್ಲ, ಚುಂಬನವ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಮುಖಕಾಂತಿಯನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ತ್ರಿಪುರಾರಿಯ ಗೌರೀಮಿಶ್ರಿತವಾದ ದೇಹವು ವಿಪ್ರಲಂಭದಲಿ ಸಂಭೋಗಸಖ್ಯವ ಗೈದು ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ರಂಗಭೂಮಿಯ ಆಸಕ್ತರ ಗಮನಕ್ಕೆ

ಒಂದು ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕ

ಇಂಡಿಯಾ ಥೇಟರ್ ಫೋರಮ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಹೊರನಾಡಿನ ರಂಗಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳ ಹಕ್ಕು ಸ್ವಾಮ್ಯ ಕುರಿತಂತೆ ನಡೆದ ವಿವಾದಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿ, ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು ಪರಾಮರ್ಶನ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ.

ಕಾಪಿರೈಟ್ ಕೊತ್ವಾಲ

ಡೆಮಿ ೧/೮, ೧೧೨ ಪುಟಗಳು

ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಯ ಕೆಲವೇ ಪ್ರತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂತರ್ಜಾಲದಂಗಡಿಯಿಂದ ಆಸಕ್ತರು ಉಚಿತವಾಗಿ, ಅಂಚೆವೆಚ್ಚ ಮಾತ್ರ ಪಾವತಿಸಿ, ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು:
www.aksharaprakashana.com

ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ: ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦೧೫

ಕಳೆದ ಎರಡೂವರೆ ದಶಕಗಳಿಂದ ಚಲನಚಿತ್ರ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ನೀನಾಸಮ್ ಈ ವರ್ಷವೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ ೨೦೧೫ನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

೨೦೧೫ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೮ ರಿಂದ ೧೨ರವರೆಗೆ ಐದು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಲಿರುವ ಈ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ, ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟೂ ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧ - ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡದ ಹಾಗೂ ಹೊರನಾಡುಗಳ ಅನೇಕ ಗಣ್ಯರು ಉಪನ್ಯಾಸ, ಚರ್ಚೆ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿದಿನ ಸಂಜೆ ನಾಟಕ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕೂಡಾ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶಿಬಿರದ ಎಲ್ಲ ದಿನಗಳ ಊಟ-ವಸತಿ ಸೇರಿ ಶಿಬಿರದ ಒಟ್ಟು ಶುಲ್ಕ ರೂ. ೩೦೦೦-೦೦ (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂ. ೨೫೦೦). ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪತ್ರಕರ್ತರು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಆಸಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಭಾಗವಹಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವವರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಪತ್ರವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತುಂಬಿ - ನೀನಾಸಮ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶಿಬಿರ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ಸಾಗರ, ಕರ್ನಾಟಕ ೫೭೭ ೪೧೭ - ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೫ರ ಒಳಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ನೀನಾಸಮ್‌ನ ಅಂತರ್ಜಾಲ ತಾಣ

www.ninasam.org

ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ

ನೇರವಾಗಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

ಮಾತುಕತೆ ೧೧ಳ

ನೀನಾಸಮ್ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ ೫೨೨ ೪೧೨

ದೂರವಾಣಿ: ೦೮೧೮೩-೨೬೫೬೪೬

www.ninasam.org

ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರದ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಪರ್ಕಪತ್ರ
(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಮೇ-ಆಗಸ್ಟ್-ನವೆಂಬರ್)

ಸಂಪಾದಕ: ಬಿ.ಆರ್. ವೆಂಕಟರಮಣ ಐತಾಳ
ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ: ಟಿ.ಪಿ.ಅಶೋಕ, ಜಶವಂತ ಚಾಧವ್

ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿ: ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ
ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ: ಅಕ್ಷರ ಗಣಕ, ಹೆಗ್ಗೋಡು,
ಮುದ್ರಣ: ಸ್ಟಾರ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮೇ ೨೦೧೫	ವರ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು	ಸಂಚಿಕೆ ಎರಡು
೧.	ಲಿಂಗದ ಹಂಗಿಲ್ಲದ ಶೃಂಗಾರ ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.	ಪುಟ ೦೧
೨.	ಲಿಂಗ-ಸಂಗ ಮೀರುವ ಶೃಂಗಾರ ವಿ ಉಮಾಕಾಂತ ಭಟ್ ಕೆರೆಕೆ	ಪುಟ ೧೮

second cover ←

MAATHUKATHE
May 2015 (Year 29 Issue 2), Ninasam Quarterly Newsletter
Published every February, May, August and November
FOR PRIVATE CIRCULATION
NINASAM
HEGGODU (SAGARA) KARNATAKA 577 417

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ ಹೆಗ್ಗೋಡು (ಸಾಗರ) ಕರ್ನಾಟಕ - ೫೨೨ ೪೧೨ ಈಚಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು	
ಮಾಗಿಕಾಲದ ಸಾಲುಗಳು (ಕವಿತೆಗಳು - ಜ.ನಾ. ತೇಜಶ್ರೀ)	ರೂ. ೫೦
ವೈದೇಹಿ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬರಹಗಳು - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೦೦
ದಶರೂಪಕ (ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ - ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೬೦
ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೇಶ (ಮರು ಮುದ್ರಣ - ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೨೦೦
ಅಮೃತ ಮತ್ತು ಗರುಡ (ವಿಮರ್ಶೆ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೧೦೦
ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಥನ (ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಮರುಮುದ್ರಣ - ಡಿ.ಆರ್. ನಾಗರಾಜ್)	ರೂ. ೨೪೦
ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ (ಸ್ತಾನಿಸ್ಲಾವ್‌ಸ್ಕಿಯ ಆನ್ ಆಕ್ಟರ್ ಪ್ರಿಪೇರ್ಸ್ ಅನುವಾದ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ)	ರೂ. ೨೪೦
ಓದಿನ ಸುಖ (ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ - ಎಲ್.ಸಿ. ಸುಮಿತ್ರಾ)	ರೂ. ೧೦೦
ಮೂರು ನಾಟಕಗಳು (ಆದರ್ಶ, ರಕ್ಷಾಕವಚ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಯಣ - ಹ.ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀಪತಿ)	ರೂ. ೧೪೦
ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ (ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಆಸ್ಟ್ ಯು ಲೈಕ್ ಇಟ್ ಕನ್ನಡ ರೂಪ - ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೭೦
ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಅಭಿನಯ ದರ್ಪಣ (ಮೂಲ-ಅನುವಾದ-ಟಿಪ್ಪಣಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಮೇತ - ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆ)	ರೂ. ೧೩೦
ಅರ್ಥಾರ್ಥ (ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಕುರಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳು - ಎಂ.ಎಸ್. ಶ್ರೀರಾಮ್)	ರೂ. ೧೪೦
ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ವಾಚ್ಚಯ (ವಿಮರ್ಶೆ - ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ)	ರೂ. ೧೬೦
ಊರುಭಂಗ (ಕಾದಂಬರಿ - ವಿವೇಕ ಶಾನಭಾಗ)	ರೂ. ೨೨೫
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ದೇಶಭಾಷೆ (ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ -ಷೆಲ್ಡನ್ ಪೊಲಾಕ್, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಅಕ್ಷರ ಕೆ.ವಿ.)	ರೂ. ೨೨೫

Third cover →

ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ
www.aksharaprakashana.com
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಡಿ